

**Rozhovor s gen. mjr. Ing. Oldřichem Kvapilem, CSc.
v Praze 5. června 2003**

[Na začátku rozhovoru byl generál Kvapil požádán o charakteristiku některých armádních velitelů a funkcionářů, které znal z doby svého působení ve Svobodově armádním sboru a poválečné československé armádě.]

Karel Sieber (KS): Mohl bych se zeptat na generála Bedřicha?¹ Ono se zmiňuje jeho působení v čele té minometné roty během války ...

gen. mjr. Ing. Oldřich Kvapil, CSc. (OK): Já jsem ho znal dobře od roku 1942, kdy on přišel, Bedřich. My jsme spolu byli také v záložní důstojnické škole. Ovšem také patřil k lidem nejbližším Reicinovi, mimochodem, my jsme to věděli všichni. A po válce byl tuším od června náčelníkem ObZ² Velké Prahy, která byla tehdy základem vojenské oblasti. Pak odešel, byl velitelem rychlé divize v Kolíně. Potom dělal různé funkce v armádě, to přesně nevím, pak jsem s ním ztratil styky. Ale nakonec skončil na vojenské škole, byl několik roků náčelníkem pěchotního učiliště [kpt.] Jaroše ve Vyškově, já jsem tam od něj přejímal funkci potom. A skončil potom jako náčelník Hlavní politické správy, náměstek ministra v roce 1968 – 1969. A pak šel do zálohy.

KS: Vy jste zmiňoval, jak jste odcházel z armády, a ty vaše politické potíže po roce 1970. Já jsem teď četl rozhovor, který jste poskytl listu, který vydávají ve Vyškově, Profil se myslím jmenuje. Tam zmiňujete váš rozhovor s těmi sovětskými důstojníky, kteří přišli se samopaly.³

¹ Generálporučík František Bedřich zastával v letech 1968 – 1969 funkci náčelníka Hlavní politické správy.

² Hlavní správa Obranného zpravodajství (HS ObZ) – vojenská kontrarozvědka působící ve Svobodově armádním sboru a v poválečné československé armádě.

³ Časopis VVŠ PV *Profil*, mimořádné číslo II/2002, str. 9: „Byl jsem v srpnu 1968 s rodinou na rekreaci v Maďarsku. S potížemi jsem se vrátil domů a 29. srpna opět nastoupil službu. Zvláštní situace. Nesouhlasil jsem se vstupem vojsk, což jsem na shromáždění fakulty oznámil. Byl jsem z doby války sice velký přítel sovětských lidí i vojáků, ale věděl jsem také, že armáda je a vždy bude nástrojem politiky ... Pokud si dnes vzpomínám, bylo to někdy toho roku v první zářijové dny. Objevili se u mne dva sovětsští generálové a dva plukovníci.

OK: Jo. [úsměv]

KS: Jak jste v té době vycházel s Bedřichem a s dalšími lidmi, kteří ... ?

OK: Bedřich se postaral o to, abych byl zbaven funkce. Poněvadž byl náčelníkem Hlavní politické správy potom. No a já jsem nesouhlasil s příchodem vojsk, to bylo známo, poněvadž jsem se tím netajil. Já jsem totiž v době, kdy přišli, byl na dovolené v Maďarsku a poslouchal jsem časně ráno rádio, projev generála Svobody, prezidenta republiky – nesouhlasil. No a my jsme spolu měli zvláštní vztahy. Já jsem totiž byl jediný příslušník armády, který se Svobodou měl zvláštní vztahy, které vznikly za války, po válce. Já jsem dvakrát mu setsakramentsky pomohl za války, v boji přímo. A potom po válce jsem se s ním začal stýkat, když byl propuštěn z vězení, okamžitě jsem se to dozvěděl jako jeden z prvních v republice, že bude propuštěn, a večer jsem – my jsme bydleli nedaleko sebe, tam na Letné – tak jsem šel domů a setkali jsme se, náhodou, řekněme náhodou. A nestyděl jsem se k němu přihlásit a on mě pozval domů. A stalo se potom, že jsem se stal skoro součástí rodiny Svobodových, prostě nikdo se mu nevěnoval a všichni se mu vyhýbali. A já přestože jsem zastával tehdy zvláštní funkci, tak jsem kašlal na všechny, co si kdo myslí nebo nemyslí, a chodil jsem ke Svobodovým. A když potom byl prezidentem, tak jsem byl jediný příslušník armády, který jednou za měsíc seděl u prezidenta v kanceláři a mluvil s prezidentem od půl deváté ráno, kdy začínala pracovní doba, do půl dvanácté, kdy končila pracovní doba. A že jsme se spolu nebavili o děvčatech, bylo známo.

[...]

OK: V prvním boji jsem byl velitel čety, zástupce velitele roty. Já jsem prošel těmito funkcemi v zahraniční armádě mimochodem – byl jsem přidělen ... Totiž z polské armády jsme se dostali do sovětského zajetí, 17. září roku 1939, když Sověti okupovali západní Ukrajinu a ta naše

jednotka patřila do polské armády. Byli jsme vyzbrojeni, rozkmořili jsme se s Poláky, poněvadž jsme odmítli splnit rozkaz polského velitele, abychom šli bojovat proti Sovětské armádě s Poláky. My jsme to odmítli. Tak jsme šli k rumunským hranicím, cestou nás chytily sovětské jednotky, my jsme byli v civilu mimochodem, měli jsme kulometry. A dopadlo to tak,

Každý z nich měl samopal, který po oznámení příchodu, sotva usedli ke stolu, položili před sebe na stůl. Do mne vjela zlost a řekl jsem: 'Tak chodí příslušníci spojenecké armády k československému generálovi? Dlouho jsem nepřemýšlel. Šel jsem k trezoru, vytáhl z něj pistoli, zasunul do ní zásobník s náboji, pistoli natáhl, zajistil a položil ji před sebe na stůl a usedl. A generálovi, který zřejmě skupinu vedl, jsem rusky řekl: 'Soudruhu generále, můžeme jednat!' Sovětské představitelé byli tak překvapeni, že chvíli nebyli schopni promluvit. Pak se ale ujal slova generál a řekl mi, že jim bylo řečeno, že jsem velký přítel sovětských lidí i příslušníků armády a že jsou velmi překvapeni, že je vítám se zbraní v ruce. Odpověděl jsem, že ke mně přišli jako k nepříteli, s nabitými samopaly, tak že se k přátelům nechodí. Že se prostě k nim chovám tak, jako oni ke mně. Chvilku jsme se na toto téma bavili a vyjasnili si vzájemné postoje. [...] Ultraleví komunisté z příslušníků fakulty mi okázale jednání nezapomněli. Když se pak tyto otázky v roce 1970 řešily, byl jsem stranicky potrestán a k 1. červnu 1970 jsem obdržel rozkaz o propuštění z armády. Tento rozkaz jsem zaslal prezidentovi republiky. Rozkaz o mém propuštění z armády byl založen, ale byl jsem 'z nutných služebních důvodů' přemístěn do Brna na podstatně nižší funkci. Ale sotva byl v roce 1970 [má být 1975 – pozn. K. S.] odvolán z funkce prezidenta armádní generál Ludvík Svoboda, byl jsem vyhoštěn z armády i já.“

že nám sebrali kulometry a nás poslali pryč, tak jsme šli dobrovolně do zajetí sovětského. Naštěstí tam byli důstojníci, kteří věděli, že tam ta československá jednotka byla v Tarnopolu, že tam střílela. Tak nás propustili a půl roku jsme potom byli mezi volyňskými Čechy, poněvadž jsme ztratili spojení s tou naší hlavní skupinou, Svobodovou. A teprve přesně 20. května roku 1940 jsme se s nimi zase spojili. Já jsem potom byl přidělen do záložní důstojnické školy jako instruktor, pak jsem byl výkonný, pak jsem byl výkonný záložní důstojnické školy, jejímž velitelem byl Jaroš. To jsem dělal skoro půl roku. Jaroš – a Janko byl jeho zástupcem. Pak jsem byl předurčen, že budu ponechán na území Sovětského svazu, s tím, že budeme připraveni – to byla celá naše skupina, která tam zůstala rozkazem z Londýna – že budeme připraveni jako výsadky, že budeme posláni domů. To se potom změnilo, protože dvě skupiny letěly domů a letěly předčasně ještě před zahájením sovětsko-německé války, nebo s jejím zahájením, a tady nebylo připraveno zázemí pro ně, takže všichni zahynuli. A já jsem potom byl ponechán tam, a když se vytvářela potom naše skupina, když byla připravena, přišla do Buzuluku, tak jsem byl výkonným třetí roty. Pak jsem šel do záložní důstojnické školy, po skončení školy jsem byl určen do funkce velitele první čety, zástupce velitele třetí roty. V této funkci jsem prodělal Sokolovo. Po Sokolovu jsem byl velitel sborné roty pěší u našeho praporu. Po příchodu do Novochooperska jsem byl velitel čety v záložní důstojnické škole, pak jsem byl velitel druhé roty. Po skončení, po příjezdu důstojníků z Anglie, té první skupiny, k nám – ti byli v hodnosti vyšší samozřejmě – tak my jsme měnili funkce. Já jsem požádal velitel brigády – to byl Svoboda ještě tehdy ... nebo už Svoboda zase – když se mě ptal u raportu, co bych chtěl jít dělat, tak já jsem chtěl k samopalníkům (tehdy se říkalo automatčící). Tak jsem se stal velitelem samostatné čety automatčků druhého polního praporu, s tím jsem prodělal boje u Kyjeva, u Bílé Cerkve. Pak jsem znovu převzal velení druhé roty druhého praporu, s tou jsem prodělal boje u Korsun-Ševčenkova. A od března 1944 až do konce února roku 1945 jsem byl náčelníkem štábu druhého samostatného polního praporu. A po skončení u toho praporu jsem potom v únoru velel při Liptovském Mikuláši z titulu náčelníka štábu, poněvadž velitele nebylo a náčelník štábu byl prvním zástupcem velitele. Válku jsem potom končil jako zástupce náčelníka operačního oddělení čtvrté brigády.

No, a po válce jsem dělal válečnou školu, naši. Pak jsem byl náčelník operačního oddělení budějovické divize, odtamtud jsem byl přemístěn ke zpravodajství. Pak jsem do roku 1952 pracoval ve výzvědném zpravodajství, agenturním. Pak jsem byl zbaven funkce panem Čepičkou, my jsme se spolu dostali do rozporů různých. A byl jsem poslán zase do našeho nejvyššího velitelského kursu, ten jsem skončil v roce 1953 a nebylo pro mě místo v armádě, tak jsem požádal, abych byl ponechán v akademii. Začal jsem učit v akademii taktiku a operační umění. V roce 1955 jsem byl najednou zase úplně spolehlivý, a tak se stalo, že jsem byl poslán do Sušice, jako zástupce velitele divize, s tím, že ji převezmu. Tu divizi jsem převzal potom. Byl jsem tam do roku ... přišel jsem tam v roce 1955, 1956, 1957 [počítá] ... v padesátém sedmém roce jsem byl zbaven funkce a odsouzen nepodmínečně za věc, kterou jsem nemohl spáchat. Poněvadž to bylo za ztrátu přísně tajných státně důležitých dokumentů, které jsem nikdy nepřevzal ... [smích] ... to bylo normální v tu dobu. Pak to změnili na podmíněný trest, byl jsem odsouzen na rok nepodmínečně, to změnili na podmíněný, pak přišla amnestie, tak to vymazali. Já jsem byl ale osm měsíců mimo službu jako nespolehlivý a jako odsouzený, i když jsem dostával plat, ovšem plat jenom částečný, poněvadž jsem měl funkční ... neměl jsem funkci, tak jsem nebral funkční platy. A pak jsem byl zase vzat na milost a požádal jsem, abych byl dán do akademie. A zůstal jsem v akademii potom. Tam jsem se dostal do prostředí, které mě znalo – tam bylo spousta těch zahraničních vojáků v tu dobu. Tak jsem se stal zase „spolehlivým“. Stal jsem se postupně náčelníkem katedry, zástupcem náčelníka fakulty, náčelníkem fakulty. No a potom, v roce 1970, jsem byl zase zbaven funkce náčelníka ... nebo ne zbaven, tehdy jsem byl přemístěn jenom z funkce náčelníka fakulty vyškovské Vojenské akademie brněnské na funkci náčelníka vědeckého pracoviště v Brně, při akademii, s tím, že

jsem jeden z mála, kteří tomu rozumějí a kteří to mohou řídit. Ovšem byla to funkce o tři stupně menší. [úsměv]

A pak, kdy odešel prezident Svoboda z funkce ze zdravotních důvodů, tak mě vyhodili také. Tak jsem dostal stejný rozkaz, který jsem v sedmdesátém roce poslal prezidentovi.

Tak to je moje vojenská historie. Takže celou řadu věcí znám nebo neznám, ale prostě některé ty lidi ... s těmi lidmi jsem se dostal do styku. A patřil jsem v armádě k těm lidem, kteří ... měli takové zvláštní postavení. Poněvadž řadě lidí vadilo, pokud jsem sloužil, že jsem se stýkal s prezidentem. A bylo známo, že jsem se s ním stýkal velmi blízko.

Mimochodem, za války jsem mu pomohl první den našich bojů u Dukly, poněvadž jsem zastavil druhý prapor, který začal ustupovat, poněvadž byly ztráty velitelů některých z boje a my jsme tam měli osmdesát procent nováčků u praporu a ti, když na nás zaútočil, proti našemu útvaru, německý pluk s tanky, no tak, bez velení nováčkové většinou začali ustupovat ...

KS: To bylo u Machnówky, jestli se nepletu.

OK: ... to byla Machnówka. A začali ustupovat někteří v panice. A já jsem to zastavil tím ..., že jsem vycházel z tehdy platných rozkazů, zastavil jsem to s použitím zbraně, ale prapor jsem zastavil. No a tím jsem zabránil tomu, že celá první brigáda prostě ... prostě my jsme byli klíčový prapor, poněvadž jsme se dostali do boje ... a zabránil jsem panice, která by dál měla pro naše jednotky nedozírné důsledky.

No a předtím jsem pomohl 30. prosince roku 1943, když jsem s jedním družstvem automatčiků a s jedním sovětským tankem jsem se probil do týlu nepřítele a tam jsem bojoval skoro čtyři hodiny, i když jsem tam zůstal nakonec v bezvědomí ležet, protože ten, kdo po mně převzal velení, když jsem byl po úderu našeho dělostřelectva – byli jsme v týlu nepřítele – tak jsem tam úderem našeho granátu jednoho, výbuchem byl omráčen. Tak mě tam jeden pan podporučík nechal ležet a já jsem se probudil mrazem. Ale předtím my jsme tam pobili – to bylo deset automatčiků – dvaasedmdesát Němců a neměli jsme jednoho mrtvého, raněného. No a Němci, když viděli, že esesáci – my jsme byli totiž oblečení v bílých maskovacích pláštích a ty německé jednotky, co tam byly, se domnívaly, že jim tam děláme pořádek v týlu, jako esesáci. No a dvě roty před námi utekly a to umožnilo prostě druhému našemu praporu, aby se tam dostal vcelku bez boje do týlu nepřítele.

A pak když byl prezident ... když byl Svoboda prezidentem, tak chtěl, abych já byl náčelníkem vojenské kanceláře, a já jsem to odmítl. A domluvili jsme se, že budu ... zvláštní člověk pro Svobodu. „Paleček krále Jiřího“, znáte tu historii? No a ten „Paleček“ – Svoboda s tím nakonec po váhání souhlasil – a ten „Paleček“ sakramentsky mu pomohl dvakrát.

Já jsem v roce ... počkejte ... v lednu roku 1969 – Palach se upálil v lednu, že? No a týden po něm jsem dostal do rukou – jakou cestou je otázka druhá – seznam dvanácti lidí, kteří měli na pokyn vysokoškolského vedení tady v Praze ... podepsali, že se upálí na pokyn toho vedení, a hned potom měly následovat ozbrojené demonstrace. To znamenalo, že v tu dobu by se bývalo potvrdilo to, co říkali někteří naši političtí vedoucí a z čeho vycházeli taky sovětské orgány, které sem poslaly armádu v tom létě roku 1968, že je tady kontrarevoluce. Protože jakmile se těch dvanáct lidí ve dvanácti městech československé republiky mělo upálit, tak hned by tady potom následovaly ozbrojené demonstrace. Já jsem dostal seznam těch lidí a ...

KS: Jestli se mohu zeptat – odkud jste ho dostal? Ten seznam?

OK: Jsou věci, o kterých já nerad mluvím. Dostal jsem ho do ruky.

KS: Hm.

OK: Úřední seznam tedy. Dostal jsem ho do rukou v půl desáté, v deset hodin jsem volal prezidentovi a odpoledne ve čtyři hodiny jsme byli na Hradě, s mým politrukem, s mým zástupcem, to byl bývalý partyzán. Poněvadž já jsem s těmi politrukami většinou nevycházel, s tímhle jsem vycházel dobře. A bavili jsem se spolu, jeho dcera Zoja, jeho zeť, to byl ministr kultury Klusák, a já. Od čtyř hodin odpoledne do večera, jak to řešit. Poněvadž jsme si byli vědomi toho, že jsme byli schopni za použití všech prostředků, které jsme tu měli v republice, udělat pořádek a zabránit nějaké takové vážné provokaci, která by skončila střety, ozbrojenými

střety, že jsme schopni zachovat pořádek tady na většině míst v Čechách. Nebyli jsme schopni udělat pořádek v Liberci, nebyli jsme schopni udělat pořádek na Moravě, v Ostravě, a nebyli jsme schopni udělat pořádek na Slovensku. A dopadlo to tak, že Svoboda to rozhodl, že v noci ještě a druhý den ráno poslal lidi do rodin těch lidí, kteří podepsali, že prostě tu sebevraždu spáchají. No a jim se nic takového nestalo. Jenomže kdybych já býval ten seznam nedostal do rukou a kdybych neměl ty vztahy s prezidentem, tak by to možná dostali do rukou ... Sověti o tom věděli, poněvadž mě volali potom z Olomouce, ze sovětského velení – já jsem byl styčný mezi Brnem a olomouckým velením sovětským – a potom ti Sověti o tom taky něco museli vědět, poněvadž následující den mně říkali, že se u nás něco chystá, „něco nepěkného“, tak kdybychom potřebovali pomoc, že nám okamžitě pomůžou, že mají v bojové pohotovosti ... Takže oni to věděli. A to by bylo znamenalo strašné krveprolití u nás. A potvrzení toho, co se říkalo – že je tady kontrarevoluce a proto že sem přišli.

No, tak v tom jsem ho zachránil a pak jsem mu pomohl řešit zvláštní okrádání, masové okrádání závodů. Když jsem se dověděl z jednoho podniku prostě, jak tam hospodaří, a měl jsem to konkrétně potvrzené, jak tam hospodaří, se státním plánem výroby a jak se to promítá do života závodu ...

KS: Který to byl podnik?

OK: Mimochodem, to vám řeknu, to byla ... škodovka.

KS: Plzeňská?

OK: Ne, to byla Škoda Auto ... ty nákladáky, Mnichovo Hradiště, tam bylo centrum. No prostě okrádali závody, ale nekřesťanským způsobem. Když jsem to řekl Svobodovi, co se tam děje, tak tomu nevěřil; že to není možné. A prezident mi říkal: „Chlapče, s takovými věcmi mi sem nechod', to není možné.“ Říkal mi: „Máš tam vedoucí závodu, máš tam stranické ..., máš tam mládežníky, máš tam ROH.“ A já jsem říkal: „Všichni kradou.“ „Ježišmarjá.“ [smích]

Přišel pobočník, to byl naštěstí jeden frontový voják. Tak jsem na něj mávl, ať jde pryč, že se s prezidentem neperu. Tak jsme se rozešli v nevěli. Jenomže za šest neděl – já jsem tam potom nešel – jenomže za šest neděl jsem dostal úřední pozvání na Hrad z prezidentovy kanceláře a přijal mě prezident. Nejdřív jsme chodili kolem dokola a pak mi říká: „No, chlapče“ – on mi říkal chlapče – „já vím, ty si myslíš, proč jsem tě zavolal. Ty nevíš proč, vid'. Tak když jsi tady byl posledně, já jsem se k tobě zachoval tak trochu zvláště. A když jsi odešel, tak jsem si řekl: 'Ten chlapec mi v celém životě nezalhal. A nezalhal mi na frontě.'“ My jsme patřili k útvaru, který byl znám tím, že všechna jeho hlášení jsou pravdivá. „A řekl jsem si: 'No, třeba nemá stoprocentně pravdu, ale já tam pošlu kontrolu státní!‘“ A potom na základě té kontroly zjistili, že jsem měl stoprocentně pravdu. A zjistili potom, že nejenom v této škodovce, ale že v dalších třech velkých podnicích národních měli stejné lumpárny, jak okrádat podřízené závody. A Svoboda se hrozně smál, když říkal, jak s tím přišel na předsednictvo ústředního výboru, které tehdy věci řešilo, tak se divili, kde on od tohohle stolu bere ty chytrosti. Poněvadž nikoho nenapadlo, že Kvapil chodí po světě a má nějaké známosti.

Poněvadž já jsem chodil přednášet po závodech hodně a tam vždycky ... byli jsme v závodech, byla přednáška, byla diskuse, pak mě ředitel pozval na to kafe, tam se vypila dvě štamprlata, nebudu říkat, že ne, ale ... tak společensky. Ale pak zapomněli, vždycky tam bylo to vedení závodu a ti zapomněli, že tam sedí s nimi nějaký generál – to už jsem byl generálem – který taky možná že něčemu rozumí. Poněvadž když jsem byl ve válečné škole, tak my jsme měli ještě jako předmět – pak se to ztratilo z výchovy vojenských specialistů – my jsme tam měli národní hospodářství, nás učili národní hospodářství jako normální předmět, z toho jsme dělali státní zkoušky. A nás tam učili profesori z Karlovy univerzity. Prostě rozuměli jsme tomu trochu. A že ten člověk taky trochu poslouchá a že ho to zajímá. A oni mluvili otevřeně a já jsem to vzal do hlavy a jenom jsem to víceméně srovnával s tím, co jsem věděl nebo co se mi nezdálo.

A prezident to mohl řešit na základě věcí, které byly pravdivé. A řešil. Tak jsme spolu vycházeli zvláštním způsobem. A říkám, že jsem měl možnost tomu prezidentovi, jak za války, tak po válce někdy pomoci.

KS: Generála Svobodu nahradil v roce 1950 na postu ministra národní obrany Alexej Čepička. Znal vy jste ho nějak blíž?

OK: Jenom bych podtrhl jednu věc u Čepičky – je tam zajímavá a trochu zvláštní věc a o té se nemluví. Čepička byl totiž tuším v roce 1944 zatčen Němci, nějakou dobu držen ve vazbě – pokud je to pravda, to tedy podtrhuji. Máte to zapojené?

KS: Ano.

OK: ... Já nechci nést odpovědnost za to, co jsem sám nežil, ale jenom, co jsem slyšel – že Čepička byl zavřen za nějakou protistátní činnost, ale byl propuštěn z vězení. A my jsme věděli, že ti lidi, kteří byli za protistátní činnost zatčeni Němci a pak byli propuštěni, že všichni měli nějaký vztah k Němcům potom. A o tom Čepičkovi se něco takového taky říkalo. Jenomže nám to trochu nelezlo do hlavy.

Já jsem s Čepičkou potom přišel do styku ... dvakrát jsem zabránil vyhlášení částečné mobilizace. Ministr národní obrany v tu dobu měl právo vyhlásit částečnou mobilizaci, to znamená vyhlásit mobilizaci dvou ročníků záloh.

Já jsem byl v tu dobu náčelník agenturního zpravodajství při zpravodajském oddělení generálního štábu a – bylo to tuším v padesátém prvním roce – v padesátém prvním roce jsme se s ním dostali do konfliktu, s Čepičkou, poněvadž Čepička chtěl vyhlásit mobilizaci s tím, že dostal zprávu, že americká armáda připravuje útok proti republice a že ten útok zahájí druhý den. Já už přesně ty termíny nemohu říkat. Prostě je nevím už za tu dobu.

Ale já jsem se to dověděl. Čepička chtěl ode mě, abych mu to potvrdil, že to je pravda. Já jsem říkal, že to je nesmysl. Dostali jsme se do sebe a já jsem to šel ověřit na hranice. Prostě jsem se rychle, co nejkratší cestou dostal na hranice a tam se zjistil, co se stalo. Bylo to prostě zkomolení zprávy – že americká armáda v několika hodinách zaútočí proti republice, to jsem vyvrátil.

A podruhé zase chytilo ministerstvo bezpečnosti nějakou zprávu, že americké letouny v noci ve tři hodiny budou bombardovat Prahu. A zase chtěl vyhlásit mobilizaci a zase jsem se s ním dostal do konfliktu, poněvadž jsem měl možnost ledacos ověřit a ověřoval jsem, že to je nesmysl. Pak se ukázalo, že to byla provokační zpráva nějakého chlapíka, který věděl, že ministerstvo bezpečnosti sedí na telefonu, tak to tam prostě takhle vysypal. Tak se Čepička kvůli tomu rozčiloval.

A potom jsem se s ním dostal zvláště do takového ostrého sporu v roce ... 1952 na podzim mi nařídil, že musím vzít do kurzu zpravodajců, kteří pracovali pro mě – já podtrhuju, že jsme byli výzvědné zpravodajství, to co bylo tady ObZ, s tím jsme neměli nic společného, než to, že jsem někdy poslal nějakou zprávu. Jinak jsme zajišťovali republiku proti útokům druhé strany. A tak se stalo, že mně pan ministr Čepička nařídil, že musím do kurzu zpravodajců vzít jednoho kapitána. Jenže já jsem za ty lidi, kteří šli na Západ – mně podléhali všichni naši vojenští přidělenci v západních státech – já jsem za ně nesl osobní odpovědnost. Tak když jsem tam někoho do kurzu bral, tak já jsem si každého nechal prověřovat, ne tím, co mi kdo řekl, ale já jsem si ho nechal prověřovat svými lidmi. A za tu dobu, co jsem tam byl ve zpravodajství, z mých lidí neutekl ani jeden, mimochodem. Utekli předtím, utekli potom, ale za mě neutekl ani jeden. A já jsem si toho chlapíka nechal prověřit a zjistil jsem, že je to kapitán, který se taky rád napije, že taky platí někdy za celou vinárnu. Já jsem měl plat sakramentský, já jsem měl plat normální a takzvané „držhubné“, takový zvláštní přídavek. Měl jsem vysoký plat a já jsem si nemohl dovolit, abych platil za vinárnu. A kapitán si to dovolil. No tak mě to nezajímalo, kde bere peníze – to nebyla moje věc. Já jsem prostě Čepičkovi řekl, že ten kapitán do kurzu ke mně nepůjde. Čepička nařídil, že ho tam musím vzít, tak jsem připravil písemné prohlášení ministra obrany, že za toho kapitána přijímá osobní odpovědnost. A v tom případě, že ho vezmu do kurzu. Odmítl, tak do kurzu nešel.

Jenže tři měsíce nato já jsem byl vyhozen na hodinu z práce, z funkce. A asi za další dva měsíce byl zase další kurz a on nařídil mým nástupcům, že toho kapitána tam musí vzít. Dostali rozkaz od ministra obrany, vzali ho tam. Ten člověk z kapitána byl povýšen na majora a byl potom poslán po skončení kurzu a krátké přípravě na zpravodajské správě jako vojenský přidělenec do USA a Kanady. Jenže tam byl asi rok – myslím, že ani rok ne – a když tam měl jednu službu na velvyslanectví, tak vykradl celé velvyslanectví. Dokonce si povolal na pomoc hasiče, aby mu pomohli prostě ty balíky papíru, co tam měl, odnést. Dopadlo to tak, že vykradl celé velvyslanectví včetně šifrových tabulek, což způsobilo ministerstvu zahraničí četné problémy, protože ne každé velvyslanectví mělo zvláštní tabulky. A pan kapitán odešel z funkce, zůstal v Americe.

KS: Teď mluvíte o Františku Tišlerovi,⁴ jestli se nemýlím.

OK: No ano. Tak vy už jste slyšel. Já jsem ho nechtěl jmenovat. Ale je to pan Tišler.

Tak s těmito problémy jsem se setkal u ministra Čepičky. Kdo v tom měl prsty ... protože to muselo být známo, že ten člověk pracuje pro západní státy, ať už ten nebo onen. Čepička za ním stál a stál za ním náčelník hlavní kádrové správy, generál Říha. Kdo z nich měl k němu bližší vztahy, to já nevím. Já jsem se o to taky nezajímal, protože pak mě vyhodili na hodinu a já jsem šel pryč.

KS: Mohl byste prosím upřesnit, od kdy do kdy jste působil ve vojenském zpravodajství?

OK: Já jsem ve vojenském zpravodajství působil od září roku 1948 do 1. prosince 1952.

Tak to je tedy k Čepičkovi. Armádní generál Bohumír Lomský – jeho historie jsou známy. Já jsem ho znal od roku 1939, poněvadž byl s námi od toho roku. Patřil k lidem, k vojákům, kteří to měli v hlavě srovnáno. Já bych podtrhl jenom jednu věc – my jsme patřili, ta oranská skupina, která zakládala jednotku – my jsme byli všichni ponecháni na území Sovětského svazu rozkazem z Londýna, s tím, že budeme posláni jako zpravodajskodiverzní výsadky domů. A podtrhuji jednu věc – že ani jeden z nás po celou dobu války nebyl členem KSČ. Včetně toho Lomského mimochodem. A bylo o nás taky známo, že například ten Procházka,⁵ o kterém se tady budu potom zmiňovat dál, který se stal potom náčelníkem generálního štábu a který za války byl jeden z vedoucích stranických funkcionářů v našich jednotkách, v neveřejných stranických funkcích, tak že o nás psal moskevskému vedení KSČ, že jsme všichni nepřátelé komunistů, všichni nepřátelé Sovětského svazu – ty věci jsou známé.

Lomský patřil k nejlépe připraveným vojákům, které jsem v životě poznal.

Armádní generál Jaroslav Procházka – vracím se k němu. On byl náčelník Hlavní politické správy, byl to člověk, který po celou dobu války, od začátku, když k nám přišel, prosazoval linii KSČ, ovšem linii prosazoval tak, že používal k tomu tu neveřejnou stranickou organizaci, poněvadž my jsme byli apolitická armáda. Byli jsme nedílnou součástí jednotné zahraniční armády, ta byla apolitická. Tak tam prováděli prostřednictvím těch lidí v těch neveřejných stranických funkcích, snažili se provádět svou politiku.

Mimochodem, tito lidé prosazovali v době, když k nám přišli – to byli hlavně Reicin a Procházka, to byli dva hlavní činitelé v tomto směru – tak prosazovali v Buzuluku tyto názory: V první řadě – že jsme jednotkou dobrovolníků, tak budeme volit velitele. Od velitele družstev volit velitele.

Za druhé – přiznávat hodnosti. Chodili k nám lidé, kteří neměli pořádné doklady a tvrdili, že mají hodnosti důstojníků většinou. Mimochodem, byli to – řeknu vám konkrétní jména – byl to

⁴ František Tišler absolvoval během základní vojenské služby pěchotní učiliště a jako důstojník z povolání pak vystudoval Vojenskou akademii Klementa Gottwalda. V roce 1954 byl odvelen ke zpravodajské správě a v červnu 1955 vyslán na místo vojenského přidělence ve Washingtonu. 26. června 1959 předložil ministr obrany Lomský politickému byru ÚV KSČ návrh na jeho odvolání, v noci na 25. července téhož roku pak podplukovník Tišler i s částí tajných dokumentů z československé ambasády ve Washingtonu a se svou rodinu emigroval.

⁵ Jaroslav Procházka působil v letech 1945 – 1948 v hodnosti sborového generála jako náčelník Hlavní správy výchovy a osvěty. V letech 1950 – 1952 zastával v hodnosti armádního generála funkci náčelníka generálního štábu.

pozdější plukovník ... [Dostál – pozn. KS], manžel ministryně Macháčové, který přišel a tvrdil, že je podporučíkem sovětské armády a dokonce že bojoval pod Moskvou. Nebyla to pravda. Ale já – byl přidělen k mé četě, když přišel – on tvrdil, že skutečně tím důstojníkem je. Tak jsme ho nechali přezkoušet, propadl totálně, ovšem zkoušku dělala moje četa. Já jsem nařídil svému zástupci tenkrát, že nebude velet, ale že bude velet právě tento člověk. No tak, dopadlo to tak, jak to muselo dopadnout – že nebyl důstojníkem, teprve později se jím stal. Ale nám to nikdy potom nezapomněl.

A ten Procházka nezapomněl nám ty naše věci, a kde mohl, tak nám „pomohl“, abych tak řekl. Mimochodem, Sochor Antonín⁶ byl zabit v padesátém roce. Patřil do té skupiny, která – Kvapil, Mach, Němec, Sochor, Tesařík, Vyhnánek – to byli lidé, kteří stáli v čele takové té ... proti těm ultralevým komunistům my jsme stáli v čele a nikdy nám to nezapomněli. Tesaříka zlikvidovali po válce, i když on jim k tomu dal tak trochu – svým způsobem života – možnosti. Sochora zabili v padesátém roce. Já hned přijel, jak jsem slyšel, že byl zabit, pak jsem to měl víceméně ověřeno, stykem s našim lékařem, který v tom měl prsty, tedy ne který v tom měl prsty, ale který toho Sochora mohl zachránit a Reicin ho tam neposlal a poslal ho tam pozdě potom.

Už jsou mrtví všichni. Právě ten slavný ... slavný Procházka, ten měl prsty ve všem, v našem vyznamenání. Jestli vás zajímá některý konkrétní případ – já jsem za útoku na Kyjev, teď tomu bude šedesát let, velel samostatné četě automatčků druhého praporu. A za útoku na Kyjev jsem se probil jako první z praporu, probil jsem cestu praporu na Kyjev. A pak jsem se probil za nočního útoku před pěšími jednotkami do středu Kyjeva, bez tanku, jenom sám jsem tam byl poslán. A uprostřed Kyjeva jsem se střetl s jednotkou Tondy Sochora, který s tankem tam šel z druhé strany. V noci, prostě Kyjev hořel – a my jsme se poznali podle palby, když jsme proti sobě zahájili palbu, a pak že jsme hlavně nadávali, poněvadž jsme toho za celý den boje měli plné zuby, tak jsme si ulevovali, a tak jsme se poznali. Já jsem se tam střetl s četou Tondy Sochora, které velel rotmistr Šumanský tehdy.

Já jsme potom byl přidělen ... přišel Svoboda tam a já jsem se dal k Tondovi Sochorovi. A Svoboda tam potom přišel za námi do středu Kyjeva a mě tam nechal u Sochora už přiděleného, ptal se, kde jsem se tam vzal. [smích] Já jsem potom s Tondou Sochozem dokončil probití se celým Kyjevem až do rána toho šestého. No ale proč vám to říkám ... já jsem dostal tento návrh na vyznamenání [ukazuje]. Tonda Sochor, Tesařík, Buršík, kteří tam byli už tak nejméně půl hodiny přede mnou, plným právem dostali řád Hrdiny Sovětského svazu. Jenže já jsem měl dostat návrh na nějaké vysoké sovětské vyznamenání, tak nakonec to snížili alespoň na tu Rudou hvězdu, tady máte ten návrh. Je podepsaný Svobodou ještě dokonce.

Dopadlo to tak, že návrhy na sovětská vyznamenání prošly potom neveřejnou schůzí toho předsednictva, té neveřejné stranické organizace. A oni rozhodovali dál, co se bude dělat nebo jak se to upraví. No když tam přišli ty návrhy, tak prohlásili, že většina těch, kdo by dostali návrhy na vyznamenání, jsou příslušníky oranské skupiny – to jsme byli právě my – a

⁶ Antonín Sochor vstoupil do československé vojenské jednotky v Sovětském svazu, účastnil se bojů u Žaškova, Kyjeva, Bílé Cerkve a na Dukle. V roce 1943 byl vyznamenán titulem Hrdina SSSR. Po válce působil jako velitel u vojenské posádky v Ralsku, během arabsko-izraelské války působil ve štábu izraelské armády, podílel se také na výcviku izraelských vojáků v Československu. V roce 1950 se stal obětí dosud neobjasněné dopravní nehody, na jejíž následky údajně zemřel. Posmrtně byl povýšen na generálmajora.

⁷ Richard Tesařík bojoval ve Svobodově armádním sboru, byl dvakrát raněn a vyznamenán titulem Hrdina SSSR. V letech 1945 – 1949 studoval na Tankové akademii SSSR. V letech 1950 – 1952 byl náčelníkem štábu tankového a mechanizovaného vojska, od roku 1952 pracoval jako velitel tankového a mechanizovaného vojska 2. vojenského okruhu. V prosinci 1953 byl zatčen a obviněn z několika trestných činů, včetně ztráty tajných údajů. Po propuštění v srpnu 1954 byl ustanoven velitelem 3. divize v Mladé. V roce 1956 byl generálmajor Tesařík pověřen funkcí zástupce 1. vojenského okruhu a v roce 1958 funkcí zástupce velitele 4. armády. V roce 1959 byl vyslán na studia do VA GŠ SSSR. V dubnu 1960 byl vyloučen ze strany, zbaven hodnosti a propuštěn z armády.

antikomunista, tak to zrušili. Mně se divil velitel praporu, major Kuka se hrozně divil, jak to že mě nevyznamenal. No a vidíte, já jsem tady ten návrh dostal, já ho mám tady, originál. Oni kdyby ho zničili, tak jsme nevěděli, tak jsme řekli: „To Sověti.“ Ale oni to nechali a nezničili to a pak se stalo to, že se to v našich dokladech dostalo k našim předválečným útvarům. Tam jsem to dostal ... [smích] To byl pan Procházka a spol., víte, to jsou naše historie takové s těmito lidmi.

Já potom s panem Procházkou, když byl náčelníkem generálního štábu, tak prostě měl různé požadavky a já jsem je odmítl plnit, poněvadž já jsem odmítl plnit věci týkající se politiky. A za to jsem jsem nesl odpovědnost já, co si tam dělám, a na to jsme nevytvářeli žádné organizační struktury naše, my jsme dělali vojenské zpravodajství a zabezpečovali republiku proti případným útokům nepřítele. To jsem plnil a ostatní, to jsem odmítl plnit. A pan Procházka mi to také nezapomněl, a proto také jsem s ním měl různé problémy.

Generálplukovník Karel Rusov.⁸ Já jsem Karla Rusova poznal, když jsem sloužil v Sušici, už jsem byl velitel divize, on tam byl přidělen ke mně jako náčelník štábu divize. A my jsme se velmi brzy poznali a zjistili jsme, že jsme stejného názoru. Ovšem já jsem byl potom vyhozen, poněvadž jsem se dostal do ostrých konfliktů s politrukem tam. A dopadlo to tak, že jsem byl ... prostě dokázali mi, že jsem „neschopný“ velitel divize. Tak jsem byl zbaven funkce a ještě přišlo to trestní oznámení, že jsem zpronevěřil – nebo já nevím už, jak to charakterizovali – že jsem prostě ztratil některé ty obřetajné státně důležité doklady. A proto mě odsoudili. Pak se ukázalo, že v tom měl prsty hlavně ten politruk – no, otázka druhá. A Karel Rusov – přestože o tom věděl něco – tak neměl v tom prsty, naopak byl na mé straně a my jsme stále dobří přátelé, jak jsme byli.

Já jsem byl potom, v roce 1967, jmenován generálem, když jsem byl náčelníkem 1. fakulty vyškovské akademie. A já jsem nevěděl, že mi dali návrh. Pak jsem se dověděl, že tam byly návrhy tři a že to ne jinde, ale dokonce v Brně zastavili. A přišel jsem do Prahy a právě Karel Rusov mi blahopřál ke jmenování generálem, já jsem to ještě nevěděl. Jsme spolu prostě pořád ve velmi dobrých vztazích.

Generálplukovník Vladimír Janko.⁹ Člověk, který byl dobrým velitelem, já jsem byl jeho zástupcem u sokolovské roty a později u třetí roty. Velmi dobře jsme spolu vycházeli. A ti tankisté, je o nich známo, že se chovali výtečně, hlavně v bojích u Kyjeva a potom v bojích, co jsme měli později za Kyjevem. A hlavně potom se vyznamenala ta naše brigáda, které Janko velel, v bojích u Ostravy.

Generálplukovník Vasil Valo.¹⁰ Znal jsem ho výtečně, skvělý člověk – rovný člověk a to je třeba zvláště z té doby podotknout – který u mě sloužil, když jsem byl náčelníkem štábu druhého samostatného praporu první brigády, tak on téměř rok byl mým zpravodajským. Stali jsme se přáteli a on mě potom hodně pomohl ve čtyřicátém devátém, když jsem zachránil život – nebo těžké vězení – svému frontovému příteli, který žil u Karlových Varů. Naštěstí mi řekl, že si koupil samopal – po válce si tam vzal hospodářství – že si koupil samopal za mléko a za vajíčka a máslo. A naštěstí mně řekl, kde ten samopal má schovaný, měl tam tři sta nábojů dokonce. A já jsem mu tam pomáhal sekát luka, protože tam nebyly pracovní síly, a já jsem z

⁸ Karel Rusov pracoval v první polovině padesátých let na operační správě generálního štábu. Ve druhé polovině padesátých let byl náčelníkem štábu a poté velitelem 2. motostřelecké divize v Sušici. V letech 1964 – 1967 zastával generálporučík Rusov funkci velitele 4. armády. V roce 1967 jmenován generálním inspektorem ČSLA. Od dubna 1968 do listopadu 1979 byl generálplukovník Rusov náčelníkem generálního štábu, v letech 1979 – 1989 působil jako 1. zástupce ministra národní obrany. Do výslužby odešel v roce 1990 po krátkém působení v úřadu vojenského přidělence v Berlíně.

⁹ Vladimír Janko vystudoval před válkou akademii v Hranicích, zastával řadu velitelských funkcí ve velení tankového vojska Svobodovy armády. V letech 1950 – 1956 zastával jako generálporučík funkci velitele tankového vojska, v letech 1958 – 1968 byl generálplukovník Janko 1. náměstkem ministra národní obrany. V roce 1968 spáchal sebevraždu po odhalení tzv. generálského puče a po emigraci generála Jana Šejny.

¹⁰ Vasil Valo působil v letech 1967 – 1969 v hodnosti generálporučíka ve funkci velitele Středního vojenského okruhu a v letech 1971 – 1979 v hodnosti generálplukovníka jako 1. náměstek ministra národní obrany.

venkova, tak s kosou jsem si rozuměl. Druhý den, když jsem přišel k němu, k tomu Jurovi, tak na pole přijeli estébáci a sebrali ho jako nepřítele státu. Já jsem, sotva odjeli, mazal domů, do jeho bydliště, kde jsem bydlel taky já, ten samopal jsem si dal do kufru i s náboji. Za dvě hodiny nato přišli estébáci a obrátili barák vzhůru nohama, bývali by ten samopal našli. Dopadlo to tak, že estébáci našli samopal u mě v kufru, ale já jsem měl potvrzení, že jako zpravodajec mohu chodit ozbrojený. Tak z toho nic nebylo, ale estébáci oznámili Reicinovi, že „Kvapil má prsty v případě Chmara“ – ten se jmenoval Chmara, ten kluk. A Reicin nařídil právě Vasilu Valovi, že mě musí „udělat“ v souvislosti s tím případem. Dopadlo to tak, že Vasil Valo mě „neudělal“, za nesplnění rozkazu Reicina byl potom vyhozen od tehdejšího ObZ a to mu zachránilo budoucnost. Byli jsme přátelé. Nakonec bylo rozhodnuto, že já na konci roku 1969 převezmu po něm tu oblast tábořskou [Střední vojenský okruh], jenže to dopadlo jinak, protože já jsem byl prohlášen za nespolehlivého a tím to všechno končilo. Vasil Valo šel potom na funkci náměstka. Ale byli jsme přátelé až do jeho konce.

Generálporučík František Bedřich. Přišel k nám v roce 1942 do Buzuluku, tvrdil, že je příslušníkem Sovětské armády, tvrdil dokonce, že absolvoval sovětské vojenské učiliště. Nevěděl, že to učiliště, o kterém mluvil, že ho měl absolvovat – prohlásil, že doklady potom se někde ztratily – ale nemohl vědět, že u našeho prapora tehdy byli dva sověští poručíci, kteří absolvovali stejné učiliště. Tak ho vyzkoušeli, jestli je to blbost. On prostě to učiliště nemohl absolvovat. Tak mu hodnost poručíka nebyla přiznána, ale já nevím kdo tenkrát rozhodoval o tom, že bude dán do záložní důstojnické školy v Buzuluku. Poněvadž tam byl Reicin a byl tam mimochodem ten Vlastislav Raichl, o kterém byla řeč a o kterém se budu ještě zmiňovat. Vyšla nedávno knížka o Reicinovi a vyšla knížka o Vašovi. A Vaš tam právě o Raichlovi píše, že to byl jeden z nejbližších lidí Reicinovi a že mu donášel a já nevím co všechno.

A ten Bedřich potom po skončení školy přešel k dělostřelectvu a byl to skutečně skvělý dělostřelec, to je třeba říct, tak bez ohledu na to, že tam přišel a přivlastnil si hodnost, kterou neměl, on dosáhl na konci války, že byl kapitán nebo štábní kapitán ... myslím, že byl kapitán. On byl velitel jednoho dělostřeleckého oddílu našeho a skvěle plnil úkoly. Takže přestože jsme věděli, že patří k těm ultralevým komunistům, tak jsme mu to nezazlívali, protože jako voják se ukázal na svém místě. A po válce mu Reicin pomohl nahoru, poněvadž on dlouhou dobu potom dělal ... stal se náčelníkem ObZ, to byla 1. oblast v Praze. Pak odtamtud přešel, byl velitelem divize a pak se dostal do toho vojenského školství. Z vojenského školství odešel v roce 1967, já jsem od něho přejímal funkci ve Vyškově. A Bedřich nakonec se stal náčelníkem Hlavní politické správy, z té funkce potom odešel do zálohy. Ale ještě v roce ... v roce 1970, protože mi nezapomněl, že jsem patřil do té skupiny, která těm ultralevým komunistům „pomáhala“ v Buzuluku a později, stála proti nim po celou dobu války, tak jako náčelník Hlavní politické správy se taky postaral o to, že jsem byl prohlášen za nespolehlivého politicky. Ale jako voják na frontě se František Bedřich plně osvědčil.

Generálplukovník Antonín Brabec.¹¹ Když jsem se s ním seznámil, tak byl náčelníkem politického oddělení Vojenské akademie v Brně. Já jsem se v tu dobu začal dostávat z těch problémů, které byly kolem mě. On mě poznal a nakonec to dopadlo tak, že když byl náčelník Hlavní politické správy, tak prosadil – napsal prohlášení – že i když jsem byl veden jako „politicky nespolehlivý“, aby mé knížky¹² byly otištěny. Prostě byl víceméně čestný člověk.

Generál Stanislav Procházka. Člověk, který po mě převzal velení 2. divize v Sušici. Morálně nestál za nic, vši mocí, bez ohledu na všechno prosazoval své osobní zájmy a také se prosadil. Byl potom velitelem pražského [Západního vojenského] okruhu,¹³ a dokonce když přišli Sověti, tak se nabídl, že by rád zastával funkci velitele tankové divize v Sovětské armádě,

¹¹ Generálplukovník Antonín Brabec zastával v letech 1977 – 1984 funkci náčelníka Hlavní politické správy.

¹² Generál Kvapil je autorem dvou svazků vzpomínek na boje 2. světové války – *Bouře v Karpatech* (Praha 1984) a *Návrat z bouře* (Praha 1987).

¹³ Generálmajor Stanislav Procházka byl velitelem Západního vojenského okruhu byl v letech 1964 – 1968.

kdyby mu to umožnili. Prostě člověk, který propadl idejím vši mocí se dostat co možná na nejvyšší funkce v armádě, bez ohledu na všechno a bez ohledu na morálku.

Generálporučík Karel Blatenský.¹⁴ Já jsem se s Karlem Blatenským seznámil, ještě když byl náčelníkem štábu Západního vojenského okruhu v Praze. A vycházeli jsme spolu velmi dobře. Pak on byl velitelem velitelské fakulty brněnské akademie, já jsem tam byl náčelníkem katedry potom. Dobře jsme spolu vycházeli, velmi dobře jsme spolu vycházeli. Potom šel do důchodu. Rozumný člověk, jeden z těch, kterých jsem si vážil, poněvadž byl voják, a ne politik.

Generálmajor Stanislav Odstrčil.¹⁵ To byl spojař, který s námi byl od roku 1939. Standa Odstrčil patřil k nám – my jsme byli všichni stejného názoru a stejného myšlení, celá ta skupina, která zakládala jednotku. Skutečně dobrý spojař po celou dobu války. Celá ta skupina, pokud jsme zůstali živí – nás na konci války byla zhruba třetina živých – tak všichni jsme po celou dobu života a služby v armádě vycházeli spolu jako velmi dobří přátelé a jeden před druhými jsme se nebáli říct. A já jsem se nebál mluvit ani před Lomským nebo před Jankem, když se nám něco nelíbilo. A bylo to tak, že jsme patřili k sobě, že jsme se poznali v těch nejhorších dobách, tak jsme se nemuseli bát před těmito lidmi, přestože zastávali nejvyšší funkce v armádě, mluvit docela otevřeně. Právě Standa Odstrčil byl potom náčelníkem spojovacího vojska v armádě, skutečně velmi dobrý odborník. Už je dávno mrtvý taky, on byl starší než já.

Generálmajor Vlastislav Raichl.¹⁶ Žije tady v Praze a je to ten, o kterém jsem se zmínil, že se o něm zmínil ten Vaš v té jeho knize, že to byl jeden z těch, kdo byli nejbliže Reicinovi. Já jsem se s Vlastíkem Raichlů poprvé potkal samozřejmě v Buzuluku, když přišel k nám. Byli jsme spolu v záložní důstojnické škole. My jsme věděli, že patří do té skupiny kolem Reicina. U Sokolova byl mým zástupcem velitele čety, pak pracoval v různých funkcích. Já jsem ho poznal jako velitele – on byl také velitel samostatné čety automatčků prvního praporu, pak byl velitel roty, byli jsme vedle sebe. Pak když jsem byl náčelníkem štábu druhého praporu, tak on byl velitel naší druhé roty. A byl těžce raněn první den bojů u Dukly a vrátil se z nemocnice až po válce. Pracoval potom nějakou dobu u Reicina, pak pracoval v různých funkcích. Nakonec byl velitelem vojska protiletadlové obrany státu. Pak v akademii po mně přebíral funkci náčelníka protiradiotechnické katedry. Jinak já jsem celý život – přestože jsem věděl, že patří do skupiny kolem Reicina – s ním vycházel dobře, poněvadž on jako voják se choval velmi dobře. A co bylo potom, to mě netankovalo.

KS: Ve vašich válečných pamětech je taky několik zmínek o generálu Satoriem.¹⁷ Znal jste ho i potom po válce?

OK: Zajímavé bylo potom v osmačtyřicátém roce, když se rozhodovalo, že má dát nějakého důstojníka na štáb nahoru ke zpravodajcům, tak prohlásil, že jediný člověk, který tam z té – která to byla oblast .. no, to je fuk – že doporučí, že to může být jen ten Kvapil, který měl bohaté zkušenosti z průzkumu, poněvadž já jsem rok dělal průzkumníka, zkušenosti průzkumu z fronty. Svoboda s tím plně souhlasil, a tak já jsem se dostal ke zpravodajství.

Taková zvláštní věc byla v tom, že já jsem byl v tu dobu jeden z velkých funkcionářů na štábu a nebyl jsem členem strany. Právě proto, že mě tam doporučil Satorie a prosazoval mě tam. A Svoboda s tím taky souhlasil a Svoboda mě taky podporoval.

[výměna kazety, generál Kvapil dále hovoří o okolnostech, za nichž vstoupil do KSČ]

Byl to člověk, který měl vztahy na Svobodu, a přišel za mnou a ptal se mě, jestli jsem šel do strany, a já jsem říkal, že nešel. Tak starý pán nám doporučil, abychom nestáli bokem, aby se neprodlužovaly ty znalosti o nás nebo ty zprávy o nás, že jsme „nepřátelé strany“, jak jsme tím byli známí z války. Tak jsem si podal žádost a byl jsem potom tím kandidátem a členem strany

¹⁴ Generálporučík Karel Blatenský zastával v letech 1963 – 1969 funkci velitele dělostřelectva.

¹⁵ Generálmajor Stanislav Odstrčil zastával v letech 1957 – 1968 funkci velitele spojovacího vojska.

¹⁶ Vlastislav Raichl zastával v letech 1961 – 1967 v hodnosti generálmajora funkci velitele protivzdušné obrany vojsk.

¹⁷ Jan Satorie působil v jednotkách Svobodova armádního sboru v hodnosti velitele brigády. V letech 1946 – 1948 působil v hodnosti sborového generála jako velitel 2. oblasti.

jsem se stal v roce 1950. Dva roky trvala kandidátská lhůta, protože já jsem byl myslím jediný z vyšších funkcionářů na generálním štábu, který se stal tím funkcionářem a nebyl členem strany.

A právě – proč o tom mluvím – že právě starý Satorie mě tam prosazoval a prosadil mě tam a Svoboda s tím souhlasil.

Otakar Rytíř¹⁸ – zmínil jsem se o něm. To byl právě ten, který za mnou přišel v Budějovicích. On byl tenkrát velitelem divize v Karlových Varech a měl rodinu v Budějovicích, tak mně právě předal takové přání Svobody, abychom prostě nestáli stranou, aby se prostě neopakovalo to, co bylo za války, že jsme byli považováni za nepřátele.

KS: Jestli se mohu zeptat – Rytíř už v té době ve straně byl? On byl myslím taky předválečný nadporučík.

OK: On přišel k nám jako poručík. Do Buzuluku přišel jako nadporučík, oni byli v roce 1942 ... ne, v roce 1941, když jsme byli v Orankách, tak oni byli všichni povýšeni, všichni poddůstojníci o hodnost a všichni důstojníci taky o hodnost. A on přišel jako poručík a do Buzuluku jako nadporučík. A někteří z nich – proč, to mi neřekli, já jsem se o tom s nikým nebavil – někteří z nich vstoupili potom do strany, po válce hnedka. Proč – to já nevím.

Ladislav Kolovratník.¹⁹ Kolovratníka jsem znal jako velitele okruhu, pak jsem ho potkal ještě v Brně. Já jsem byl velitelem divize a tak jsem se s Kolovratníkem dostal do konfliktu, poněvadž když byly maďarské události, tak já jsem se domlouval s pohraničníky. A když mě velitel pohraniční brigády říkal, že dostal rozkaz obsadit hranice, tak já jsem měl právo jako velitel pohraniční divize udělat opatření na hranicích, tak jsem je okamžitě udělal. Druhý den nato já jsem postavil prostě divizi do bojové pohotovosti a obsadil jsem, co jsem obsadit mohl nebo měl v plánu. A druhý den nato bylo shromáždění v Praze a velitel oblasti tam vydával rozkazy, co se má dělat. A já jsem poslouchal, já jsem měl už všechno hotovo. On se ptal, jak to že si nic nepoznamenávám, já jsem říkal: „Soudruhu generále“ – to už se říkalo soudruhu – „já to mám všechno hotovo. Já mám divizi na hranicích.“ On byl překvapený, jak to že ... „Já jsem včera dostal hlášení v bleskovce.“ Jak to že ho o tom neinformovali, když o tom vím. Tak jsme se spolu tak trochu rozkmořili. On byl potom velitelem akademie, já jsem tam byl jako náčelník katedry, tak Kolovratník si mě zavolal a říká: „Už toho necháme. Co bylo, bylo.“ Rozumný člověk. Mimochodem, patřil k takovým těm generálům, kteří to měli po vojenské stránce v hlavě absolutně srovnáno. A já jsem si ho vážil právě proto, že to byl generál, který rozuměl armádě a nevycházel z toho, co se kde povídá nebo nepovídá, ale co se řeší.

Generálmajor František Veselý.²⁰ Já jsem generálmajora Františka Veselého znal jako velitele tankosamého pluku, když jsem velel 2. divizi. On se potom stal velitelem divize a pak šel dokonce na funkci velitele okruhu. Jinak jsme spolu vycházeli vcelku dobře, poněvadž on jako velitel tankosamého pluku v době, kdy já jsem velel divizi, se choval velmi slušně a rozuměl tomu.

Generálporučík Jaroslav Dočkal.²¹ To byl člověk, kterého jsem znal od roku 1939. Patřil také do naší skupiny, která byla ponechána na území Sovětského svazu. Nepatřil k těm, kteří by se nějak zvlášť prosazovali jako vojáci, ale na té funkci, co dělal ve štábech – on nezastával žádnou velitelskou funkci, akorát pracoval ve štábech – tam pracoval vždycky dobře. Potom se

¹⁸ Otakar Rytíř absolvoval v roce 1936 školu pro důstojníky dělostřelectva v Olomouci a o rok později Vojenskou akademii v Hranicích. Během války prošel řadou velitelských funkcí ve Svobodově armádě. V roce 1947 absolvoval Vojenskou akademii generálního štábu SSSR, od roku 1950 byl členem KSČ. V letech 1952 – 1956 působil jako generálporučík ve funkci velitele 1. vojenského okruhu, v letech 1956 – 1958 byl 1. náměstkem ministra obrany. V letech 1958 – 1968 zastával armádní generál Rytíř funkci náčelníka generálního štábu. Během sedmdesátých let pracoval ve vedoucích funkcích ve Svazarmu.

¹⁹ Generálporučík Ladislav Kolovratník zastával v letech 1956 – 1958 funkci velitele 1. vojenského okruhu a v letech 1958 – 1960 funkci velitele 1. armády.

²⁰ Generálplukovník František Veselý zastával v letech 1971 – 1985 funkci velitele Západního vojenského okruhu.

²¹ Generálporučík Jaroslav Dočkal zastával v letech 1958 – 1960 funkci velitele 4. armády.

stal ... byl velitelem sboru v Olomouci, potom přešel do akademie, tam byl zástupcem náčelníka akademie a nějakou dobu akademii velel.

KS: Když jste působil ve vojenském výzvědném zpravodajství, tak to byla doba, kdy začínala studená válka. Mohl byste popsat, jak tehdy vlastně vojenské výzvědné zpravodajství vypadalo? Jaká část toho zpravodajství byla orientována na já nevím radiorozvědku, kolik z toho představovala práce u pohraničních vojsk, kolik z toho byla práce čistě zpravodajská?

OK: My jsme ... já jsem byl náčelníkem skupiny B. To byla skupina, která v rámci zpravodajské správy měla na starosti výhradně agenturní službu v zahraničí. Podléhali mně všichni vojenští přidělenci v kapitalistických státech, v západních státech. A měli jsme svoji agenturní síť. Já jsem se v tu dobu zaměřil na – chcete-li – na zabezpečení republiky po stránce vojenské, proti případnému útoku. Já když jsem tam přišel k tomu zpravodajství, tak si mě zavolal v roce 1949 Svoboda, ministr ještě. Mluvil se mnou jako přítel, ani ne jako ministr, a říkal mi, že mě zná, že mně stoprocentně věří a že by byl rád, kdyby naše vztahy zůstaly stejné jako do té doby. A že ví o tom, že jsem tomu zpravodajství rozuměl. Byl jsem dvakrát zbaven funkce,²² protože jsem odmítl plnit úkoly, kde by to stálo těžké oběti, právě proto, že nebyly průzkumy. Že mi stoprocentně věří a že se domnívá, že v té době jsem jeden z těch, kteří mohli mít jeho důvěru, protože jsem nebyl politický orgán, já jsem byl orgán vojenský.

My jsme měli ... no, co je dneska tajné – měli jsme zvláštní postavení v tom smyslu, že jsme byli jedním z nejlépe informovaných orgánů v celé republice. Proč? ... Jeden náš spolupracovník pracoval – víte, kdo byl generál Prchala?

KS: Ano.

OK: Víte, co dělal po válce?

KS: On byl potom v jedné z těch exilových „centrál“.

OK: Pak byl taková centrála proti naší republice. Připravovali tam dokonce ... u něho se řešily všechny akce proti republice, po všech stránkách. Jenže co se tam řešilo, to já jsem měl třetí, nejvyšší čtvrtý den na stole. Kopie originálů, všechno. Takže my jsme byli dokonale informováni o všem, co se děje proti republice ... proč, to je otázka druhá.

Ten člověk ... to je zajímavé, já jsem od roku 1951 věděl, že na ministerstvu bezpečnosti pracuje orgán, který pracuje pro Američany. Věděl jsem to já a věděl to můj zástupce a nikdo jiný. Poněvadž jsme na to narazili zajímavým způsobem, že jsme některé ty zprávy, které jsme dostali, poslali ministerstvu bezpečnosti, tomu orgánu, který to měl řešit, ty otázky vnitřní. A na nejbližší schůzce ten člověk, který nám dával ty doklady od generála Prchaly, přišel a – s ním jsem pracoval já – tak mi řekl: „Pane XY, já s vámi nemůžu dělat.“ „Proč?“ A on mě přinesl opis, fotokopii toho, co jsem já dal ministerstvu bezpečnosti. Nedělal jsem z toho nic, jenom jsem ho upozornil, že se to nebude opakovat a že s námi bude pracovat dál. Jenomže – to jsou ty zajímavé věci s Čepičkou – já jsem dostal potom od Čepičky pokyn, abych toho spolupracovníka, který nám předával tyhle zprávy, abych okamžitě předal ministerstvu bezpečnosti. Na to neměl nikdo právo podle platných zákonů, které se nás týkaly. Já jsem to odmítl. No a ... pak byl ten chlapík, co šel do té Ameriky a tyhle historie, dopad byl ten, že na konci roku 1952 jsem přišel do práce a nepustili mě do kanceláře. Nikdy jsem nepředal funkci, finance, nic. Měl jsem tam ... mně podléhal také 73. pěší pluk, to byl pluk zpravodajskodiverzních výsadků. Nikdo o jeho existenci nevěděl, jenom několik lidí v armádě. A dopadlo to tak, že mě zbavili funkce a hned nato můj nástupce dostal rozkaz, že musí toho člověka, co nám dával zprávy toho druhu, že ho musí předat ministerstvu národní bezpečnosti. Ten rozkaz vydal generál Čepička, armádní generál Čepička už v tu dobu. Ti lidé se báli, už nebyli toho našeho ražení, aby prostě chránili zájmy – já neříkám „komunistické republiky“, já říkám zájmy republiky. Vždycky jsme si zachovali, ta naše parta, pokud jsme byli, vždycky jsme si zachovali svoje já. Ale prostě šlo o bezpečnost republiky a z toho jsem vycházel. A fakt

²² Oldřich Kvapil byl zbaven funkce náčelníka štábu brigády v době bojů u Liptovského Mikuláše, funkce mu ovšem byla vzápětí vrácena.

je ten, že toho člověka museli předat, dostali rozkaz od Čepičky, že ho musí předat, tak ho předali. Za tři měsíce nato byla tato osoba zjištěna jako spolupracovník naší zpravodajské služby a dostala v západním Německu nejtěžší trest v tuto dobu – osmnáct roků.

KS: Kdo byl ten člověk – jestli se mohu dneska zeptat, po padesáti letech?

OK: No tak ... Blaschtowitschková.²³

KS: Jakže? Nějak jsem to jméno nechytil.

OK: Blaschtowitschková. Mimochodem, její manžel – ona se za války provdala za Němce. A Blaschtowitchka byl vrchní německý soudce na Moravě za okupace. Jenomže on spolupracoval s naším odbojem, s nějakým klerikálním odbojem prostě. Připravil všechny ty materiály, dokonce když Němci odcházeli z Brna, tak on odmítl odejít, zůstal v Brně. Naštěstí všechny materiály, které měl připraveny, že předá našim orgánům, schoval u jednoho faráře. No, jenomže se dozvěděla jednoznačně partyzánská skupina, že ten Blaschtowitchka zůstal tady a že chystá materiály k předání našim orgánům a všechno to, co se tam dělo proti tomu. Tak tam vtrhli, pak ho zavřeli a byl odsouzen k trestu smrti a popraven. Ty jeho věci ... někdy, já nevím v říjnu nebo listopadu, to už vám přesně nepovím, já jsem to jen slyšel později, dokonce jsem to znal z těch dokladů, které jsem tam četl, potom když jsem byl nahoře – tak ten farář oznámil ministerstvu bezpečnosti tehdejšímu, že tam má ty doklady a že je přiveze do Prahy. Jel rychlíkem z Brna do Prahy. Nedojel. Cestou vypadl z rychlíku a ty doklady se ztratily. Vezměte si z toho, co chcete.

A ta ženská se potom – v roce 1947 už – se přihlásila dobrovolně sama, že půjde do zahraničí a že tam bude pracovat pro republiku, proto aby očistila jméno svého manžela. Taky s ní byly sepsány protokoly, kde se všechno popsalo, já jsem ty protokoly měl v ruce. A ona skutečně pracovala pro republiku. Jsou ty historie někdy takové zvláštní, dnes už před padesáti lety.

KS: Ještě jsem se chtěl zeptat v téhle souvislosti – ona ta Prchalova skupina přece jen nebyla jediná? Podobná činnost vyvíjel v Západním Německu, v Bensheimu, taky generál Moravec.

OK: Všechno spolupracovalo s generálem Prchalou. Tam byla spolupráce úzká. A všechny zásadní věci, které se týkaly republiky nebo dalších akcí proti republice, se řešily u Prchaly.

KS: Ta Blaschtowitschková působila přímo v Prchalově kanceláři?

OK: Ona byla jeho sekretářkou. Poněvadž byla manželkou toho německého soudce, tak jí věřili a nikoho nenapadlo, že tam došla sama s tím, aby očistila jméno toho svého manžela, toho bývalého, a že pracuje pro nás.

KS: Kdo byl tehdy váš nadřízený v čele vojenského zpravodajství, toho výzvědného? Kdo ho vedl?

OK: Nejdřív to byl generál Klen, původně zástupce Reicinův. Pak generál Klen odešel, byl taky popotahován, místo něj tam přišel potom podplukovník, potom plukovník Racek.

KS: Antonín Racek – vy jste nějak zažil okolnosti jeho odchodu? On musel potom v padesátém devátém odejít po té Tišlerově aféře. Znal jste ho nějak blíž?

OK: Moc se mě ptáte. Já vám říkám jen to, co vím, ne to, co jsem bokem slyšel nebo neslyšel. Jen to co jsem zažil.

Já jsem se vám zmínil o tom 73. pluku. Ten vznikl ve čtyřicátém osmém roce, v jeho zřízení měl taky prsty, v jeho zřízení měl prsty generál Paleček, ten výsadkář.²⁴ A potom, když já jsem přišel nahoru, tak se řešilo někdy zjara v tom devětačtyřicátém roce, komu ten pluk má být

²³ Podle údajů publikovaných Karlem Pacnerem (*Československo ve zvláštních službách*. Díl III, str. 120-126) byla vdova po Kurtu Blaschtowitschkovi Marie Blaschtowitchková (s krycím jménem Marina) získána ke spolupráci 2. oddělením hlavního štábu 16. prosince 1946. V západním Německu se provdala za spolupracovníka generála Prchaly Vladimíra Pekelského. Mezi 2. a 5. dubnem 1952 se ve východním Berlíně konala schůzka Blaschtowitchkové s pracovníky vojenského zpravodajství a „civilní“ rozvědky. Mezi léty 1946 a 1952 se uskutečnilo 42 jejích schůzek s důstojníky vojenské rozvědky. Podle Pacnerem publikovaných informací se však v roce 1952 účastnila úspěšného naverbování svého manžela a pro československou rozvědku pracovala ještě na začátku 60. let, kdy se v Praze objevily spekulace o jejím dablérství. Podle dostupných informací nebyla i přes své pravděpodobné odhalení ve Spolkové republice Německo nikdy odsouzena.

²⁴ Brigádní generál Karel Paleček zastával v letech 1948 – 1949 funkci velitele výsadkového vojska.

podřízen. Poněvadž nikdo tomu nerozuměl. A my, jak jsme byli ponecháni na území Sovětského svazu, tak jsme měli nějakou přípravu, tak já jsem říkal: „Vezmu si ho já.“ A tak jsem si ho vzal. Mimochodem, Američani se dozvěděli, že tam v tom prostoru – to byl mimoňský prostor – že tam je nějaký zvláštní útvar. Tam nikdo nesměl, do toho prostoru, který byl k dispozici tomu útvaru. Ani vojáci tam nesměli, propustky jsem tam dával jenom já a propustku nedostal nikdo jiný než příslušník útvaru. Když tam chtěl jít někdo jiný, tak musel v mém doprovodu. Američani se to dověděli, protože tam nesměl nikdo ani na houby do lesa. A vyslali tam ... v roce 1950 tam vyslali dvě skupiny parašutistů, kteří ověřovali, co to vlastně je. A dopadlo to tak, že se tam o nocích střílelo jako o Božím těle, protože oni se chtěli dozvědět, co to tam vlastně je. Já jsem si potom vyžádal souhlas k tomu, abych mohl ten prostor zaminovat – dal jsem ho zaminovat, jako jediný v celé republice byl zaminován. My jsme tam potom našli jednou utrženou nohu a už jsme nenašli člověka, který by bez té nohy na území republiky žil, to znamená, že ho tam někde pochovali. Postupně byla celá skupina pochytaná. Co se s nimi stalo, to se mě neptejte. Pak se dělala velká akce, oni žili v tom mimoňském prostoru a pak tam měli veliký zátah, kterého se zúčastnilo několik tisíc vojáků a milicionářů. Bezpečnost tam dělala veliký zátah a chytili je potom. Byli zatčeni potom a tím to končilo. Jenomže situace byla taková, že půl roku se tam střílelo jako o Božím těle, jednou mi tam přepadli spojku, právě tito hrdlořezové, kteří tam byli posláni, přepadli spojku, která na motorce jela do Mnichova Hradiště pro velitele, který tam žil, a když jela nazpátek – ti kluci jezdili jako blázni, protože tam měli sakramentský výcvik – tak tam nastražili drát přes cestu. Kluk si určil hlavu, když jel na motorce.

A byli to nejlepší vojáci z celé republiky, po celé armádě jsem je vybíral. A dopadlo to tak, že jsme byli schopni začátkem války poslat do týlu několik dokonale připravených odbojových skupin, do týlu nepřítel.

KS: Vy jste zmiňoval, že ten prostor byl u Mimoně, jestli jsem správně rozuměl?

OK: Mimoně. Východní část mimoňského prostoru, která nebyl přístupná ani vojákům. Tak já když slyším něco o těch teroristech, tak si myslím svoje. Poněvadž my jsme neměli v našich přípravách, naši lidi, nikdy jsme neměli – co jsme posílali do zahraničí – tak my jsme nikdy, nikdy – já neříkám, co dělala Bezpečnost, to se mě netýkalo – ale my jsme nikdy neučili lidi vraždit. To u nás neexistovalo.

KS: Já bych šel o trochu dál. Vy jste potom působil v Sušici, jako zástupce velitele divize, jako velitel divize. Mohl byste říct, co jste věděl z té své tehdejší pozice o československém operačním plánu? Teď byly odtajněny právě některé dokumenty, které se zabývají vojenským plánováním. Zejména byl zpřístupněn jeden spis, který je z doby pozdější, je až z roku 1964, který vlastně popisuje, jak by měla reagovat československá vojska v případě zahájení válečného konfliktu. Tady je, vyšel v časopise *Soudobé dějiny*. Ten dokument, který byl zveřejněn, je v ruském originálu. Jeden kolega převedl údaje, které jsou v něm obsaženy, na mapu. ... Mluví se tady o tom, kudy by měl postupovat Československý front v případě zahájení konfliktu. Uvažuje se tam o variantě, kdy by válka probíhala za použití jaderných úderů a je tam vyznačen postup pro každý den. Uvažuje se tedy o dvou hlavních směrech postupu ...

OK: To je v době, kdy se to zřejmě změnilo, poněvadž já pokud jsem byl velitelem divize, tak jsem byl seznámen s plány na obranu republiky. A víc nic. Víc nic.

Já jsem měl prostě stanovené pásmo, v něm byly připravené nějaké objekty, ale jinak ... pokud šlo, jak se o tom mluví, dokonce o útočnou operaci ... Útočné operace se několikrát na cvičení cvičily v tom smyslu, že když byl zastaven útok nepřítel, tak v protiútoku jsme se dostávali někam dál. Já jsem byl seznámen s plány, výhradně s plány obrany.

KS: Teď mluvíme o tom období 1955 – 1957, kdy jste byl v čele ...

OK: Já mluvím o tom, když jsem byl velitel divize.

KS: Ano, přesně to jsem měl na mysli.

OK: To znamená, já jsem té divizi velel od toho roku 1955, 1956, 1957.

KS: Už v té době, v druhé polovině padesátých let, měli jste nějakou představu o tom, jak by se vedení války změnilo díky tomu, že v té době byly už k dispozici jaderné zbraně?

OK: My jsme věděli o jaderných zbraních, ovšem to bylo všechno v začátcích ... v začátcích. Sice se uvažovalo o tom, že ty prostředky budeme používat také, přímo v boji, že budeme mít malorázové prostředky, aby se to dalo použít v normálním boji, ovšem ty konkrétní věci nebyly řečeny nikdy, poněvadž to bylo všechno obrtajné.

KS: A vaši důstojníci na velitelství divize, kteří pracovali na jejím operačním oddělení, byli oni nějak instruováni z hlediska operačních rozkazů pro případ zahájení války z operačního oddělení generálního štábu?

OK: My jsme měli plán – to byly mobilizační plány, plány, které řešily naši obranu v případě napadení nebo v případě očekávání napadení nepřítele. A znali to velitelé útvarů, náčelníci štábů, u mě to znali náčelníci oddělení na divizi. Nikdo jiný to nesměl znát. Každý to podepsal, že je seznámen s úkolem, že to je obrtajné, státně důležité.

KS: Tyhle dokumenty byly tedy vedeny v kategorii přísně tajné?

OK: Přísně tajné státně důležité.

KS: Mohl byste zkusit definovat, jestli se nějak změnila československá vojenská nebo válečná strategie v souvislosti s tím předělem kolem Stalinovy smrti?

OK: Bohužel. Já jsem v té době pracoval ještě na vojenské akademii. A tam s těmi plány nikdo seznamován nebyl, mimo několika lidí, kteří byli určeni pro případ mobilizace u některých útvarů. Ti se seznamovali v akademii, já u toho tam nebyl.

Já například, když jsem byl v akademii pak, tak jsem byl velitel záložní divize, která měla existovat, tak jsem znal operační plán, co a jak mám dělat. Pak jsem byl zástupce velitele záložní armády, já jsem byl jeden z mála lidí – ta se vytvářela na pomezí slovensko-moravském, ta záložní armáda – já jsem byl dokonale informován, poněvadž jsem musel vědět, co kde jak. Ale pokud jde o bojové použití ... nic. My jsme věděli jenom, kde ta divize nebo ta armáda se má soustředit, tam měla dostat další úkoly.

A s tím 73. pěším plukem, já jsem mohl druhý, třetí den války poslat do týlu skupiny, dokonale vybavené a připravené. Do kterých prostorů já jsem věděl, tak jsem je připravoval, ty skupiny, poněvadž to jsem řešil já, co si budu připravovat. Ale nikdo nevěděl, jenom věděli, že se učí. Tím to všechno haslo. Ani v tom útvaru nikdo nevěděl víc, plán jsem věděl jenom já.

KS: Vy jste nicméně působil na 1. fakultě Vojenské akademie Antonína Zápotockého, která připravovala vojáky ve velitelsko-organizačním oboru, budoucí velitele jednotek. Projevily se nějak změny, ke kterým došlo ve druhé světové válce, jako nástup jaderných zbraní, strategie vedení války, ve výuce?

OK: No, jestli myslíte rozdíl proti tomu, co se učili před válkou ti důstojníci, my jsme byli ve Válečné škole ... Já vám dám tento příklad – my jsme byli ve Válečné škole, já jsem tam byl s Tondou Sochořem v jednom ročníku. A byli jsme tam jediní dva, asi čtyř nebo pět lidí – v ročníku nás bylo devadesát dva – kteří před válkou neukončili válečnou školu, tak ji teď dokončovali. Jinak to byli kluci ze Západu tam. A jednou jsme měli cvičení v horském zalesněném terénu. A my jsme se s Toníkem Sochořem dostali do tvrdého boje s profesory, kteří nás učili taktiku a operační umění, poněvadž vycházeli z toho, co bylo řečeno ještě před válkou a my jsme bojovali v Karpatech, sakra, a bojovali jsme tam tři měsíce, tak jsme o tom něco věděli, co je možné a co možné není. Takže rozdíly tam byly určité. Jenže rozdíly se postupně srovnávaly s tím, jak se lidé učili, jak se soustřeďovaly ty zkušenosti z války, to se postupně promítalo do toho.

Já jsem učil potom na katedře taktiky a operačního umění a tak jsme vycházeli z těch zkušeností Sovětské armády. Totiž – můžete si myslet, co chcete – my jsme měli o zkušenosti západních armád z války v Evropě moc špatný takový nějaký názor. Poněvadž my jsme za celou dobu války nikdy neslyšeli, že by Sovětský svaz žádal mimo té hmotné pomoci anebo jednání o tom, kdy bude zahájena druhá fronta – ale nikdy jsme neslyšeli, že by Sovětský svaz prosil Západ o to, aby ta druhá fronta byla už už otevřena. Nejdřív slibovali, že ve čtyřicátém

druhém roce, a neudělali to. Slibovali ve čtyřicátém třetím a neudělali to, to je otázka druhá, že to byl až červen 1944. Ale nakonec to udělali, a když se dostali po tom půlročním bojování do Arden, tak tam Němci provedli protiúder a západní spojenci prosili přímo Sovětský svaz o pomoc, aby prostě zahájil akci, kterou by jim pomohl na západě. Dopadlo to tak, že Sovětský svaz zahájil v polovině ledna operaci útočnou, velmi širokou operaci útočnou. Jenže ta operace byla zahájena asi o měsíc dřív, než bylo plánováno, a to se projevilo na přípravě vojsk a zabezpečení. A Sovětský svaz ta operace stála navíc nějakých sto padesát, možná dvě stě tisíc lidí, než kdyby byla dokonale připravená. Nikdo jim to nevyčítal.

KS: Vy jste zmiňoval, že se vám dvakrát stalo, že vás Čepička nutil k tomu, abyste potvrdil smyšlené informace o tom, že Západ připravuje útok na Československo.

OK: Ano, já jsem vám říkal, že jsem dvakrát zabránil částečné mobilizaci. A to proto, že první zpráva o tom, že americké tankové jednotky jsou na hranici, přímo u státní hranice – já vám neřeknu samozřejmě, kdy to přesně bylo, ale bylo to v létě ještě ... muselo to být v létě roku 1951. A Čepička mi řekl, když jsem se ho ptal, odkud zprávy má, tak říkal, že to dostal od ministerstva bezpečnosti. Tak jsem se ptal tam těch orgánů, co s tím měli něco společného – řekli, že to je zpráva z pohraničních vojsk.

Tak když jsem se dověděl, odkud to znali, odkud ta zpráva přišla, tak jsem sebral auto, makal jsem rychle na hranice. A tam jsem zjistil, že zpráva byla podána úplně jinak, než byla prezentována ministrově obrany, že tam prostě hlásili, že americké tanky při výcviku se dostaly až na státní hranici – prostě výcvik. Snad ani cvičení. V prostoru Grafenwöhr. Že tam nikdo nehlásil, že by se připravovaly k útoku. Cestou jsem se přišel na to, že ... tenkrát jsme používali, jako oni, tak my, takové zvláštní dálkopisné šifrovací stroje, říkali jsme tomu Andula. No a ono to někdy vynechávalo. Ono to prostě zkomolilo celou tu zprávu, co pohraničníci vydali, a nikdo si nelámал hlavu s tím, jestli je to správně nebo není.

A podruhé to bylo s tím „očekávaným“ útokem leteckým na Prahu. Každý útok větších sil vyžadoval znásobení spojení. A my jsme měli dokonce dokonalý ... nebo v dané době jsme měli dokonalý přehled, jak to vypadalo z druhé strany – proč, to je otázka druhá. A věděli jsem, že to spojení je tam pořád normální. Tak jsme přišli na to, že to je nějaká blbost, oni na to přišli potom taky. Jenže Čepička rozuměl tomu, chtěl dělat ... já si myslím, že Čepička by rád dosáhl nějakých vyšší hodností nebo vyšších funkcí v této republice, než v tu dobu měl.

KS: Mohl bych se ještě zeptat – ten prostor Grafenwöhr, kde to je? Dá se říct, co je na té naší straně?

OK: Grafenwöhr je velký výcvikový prostor na naší straně. To byl velký americký výcvikový prostor, hned u státní hranice. Největší výcvikový prostor v Německé spolkové republice tehdejší.

KS: Ta léta 1955, 1957, kdy jste byl velitelem té divize, jsou současně léta, kdy se do výzbroje armády na území Spolkové republiky zavádí raketová výzbroj, pod americkým vedením je i jaderná výzbroj.

OK: Podívejte se, my jsme u divize v tu dobu tyto prostředky neměli. My jsme tam měli jen dělostřelectvo, ale v tu dobu, když jsem tam byl já, tak se měnila pěší divize na motostřeleckou divizi, za prvé, motorizovala se celá. Za druhé, tyto prostředky, pokud by došlo k válečnému střetnutí tehdy, měly být přidělovány divizím v průběhu bojové činnosti, velitelstvím. Tyto jednotky tady ještě nebyly.

KS: Patrně to je jedna z otázek, které také podléhaly tomu nejvyššímu utajení – PTZD – objevovaly se mezi veliteli nějaké zprávy o tom, kde byly později v Československu skladovány ty sovětské jaderné zbraně?

OK: [vrtí hlavou]

KS: Neznali jste ...

A byli jste informováni o tom, že v Československu jsou od roku 1965 budovány sklady?

OK: My jsme věděli, všichni jsme věděli – já jsem říkal, že jsem v tu dobu byl předurčen nejdřív jako velitel divize záložní, potom jako zástupce velitele záložní armády, takže jsme byli o leccems informováni. Ovšem tyto jaderné prostředky, ty byly stále drženy v tajnosti. My jsme věděli, že tam někde musí být, poněvadž jsme je měli dostat já nevím druhý, třetí den, ale kde co ... Upřímně řečeno, my jsme byli zvyklí se nestarat o to, o co jsme se starat neměli, víte? Protože v tu dobu se člověk mohl dostat do basy a neudělal nic. To je otázka trochu složitější.

Moje paní je plukovnice v záloze mimochodem, taky – byli jsme v osmašedesátém roce v červnu na rozpravě o cvičení, to bylo veliké cvičení, to jsme nikdo nevěděli, že se připravuje vpád. A byli jsme na rozpravě o cvičení v Praze. A sotva jsem vyjel k Praze s autem – paní byla se mnou, ne na té rozpravě, ale prostě byla tam – tak se mě chytlo auto a sledovalo mě auto. Já jsem koukal – kdo mě sleduje? Co je komu? Já už jsem tehdy chodil ozbrojený. Já jsem chodil s pistolí a můj řidič se samopalem, připravení k boji. Poněvadž jsme měli zprávy všelijaké o tom ... já jsem měl po leckterých otázkách kolem sebe zvláštní důvod k tomu, abych prostě ... se mohl postavit případnému nebezpečí. Přijeli jsme do Prahy, ona se nás pořád držela ta šestsettrojka, tatra. Tak jsem zastavil, oni zastavili za námi. To se stalo před Českým Brodem, tak jsem zajel na takové to parkovištěátko malé, řekl jsem řidičovi: „Vezmi samopal.“ Já jsem vzal pistolí a šli jsme k tomu autu a řekli jsme jim: „Vážení, nevím, proč mě sledujete. Ale upozorňuji vás, že pojedeme dál na posádku a nechám vaše auto zadržet a možná že se k vám v Brodě nebudu chovat moc slušně.“ „My vás nesledujeme!“ Já říkám: „Dobře, já vás varuji, protože dál než do města se mnou nepojedete.“ Viděli toho kluka se samopalem, já jsem měl pistolí v ruce, paní seděla v autě. My jsme se vrátili potom domů do Brna a zjišťovali jsme se, co to bylo za auto, to číslo. Číslo neexistovalo. Tak si vyberte.

Tak člověk nikdy nevěděl, co může a nemůže čekat. Já jsem nevěděl, jestli tam mám pozůstatky z toho nebo onoho, z těch starých vztahů nějakých, to člověk nikdy nevěděl. Tak ono to nebylo tak jednoduché někdy.

KS: Děkuju vám za rozhovor, pane generále.